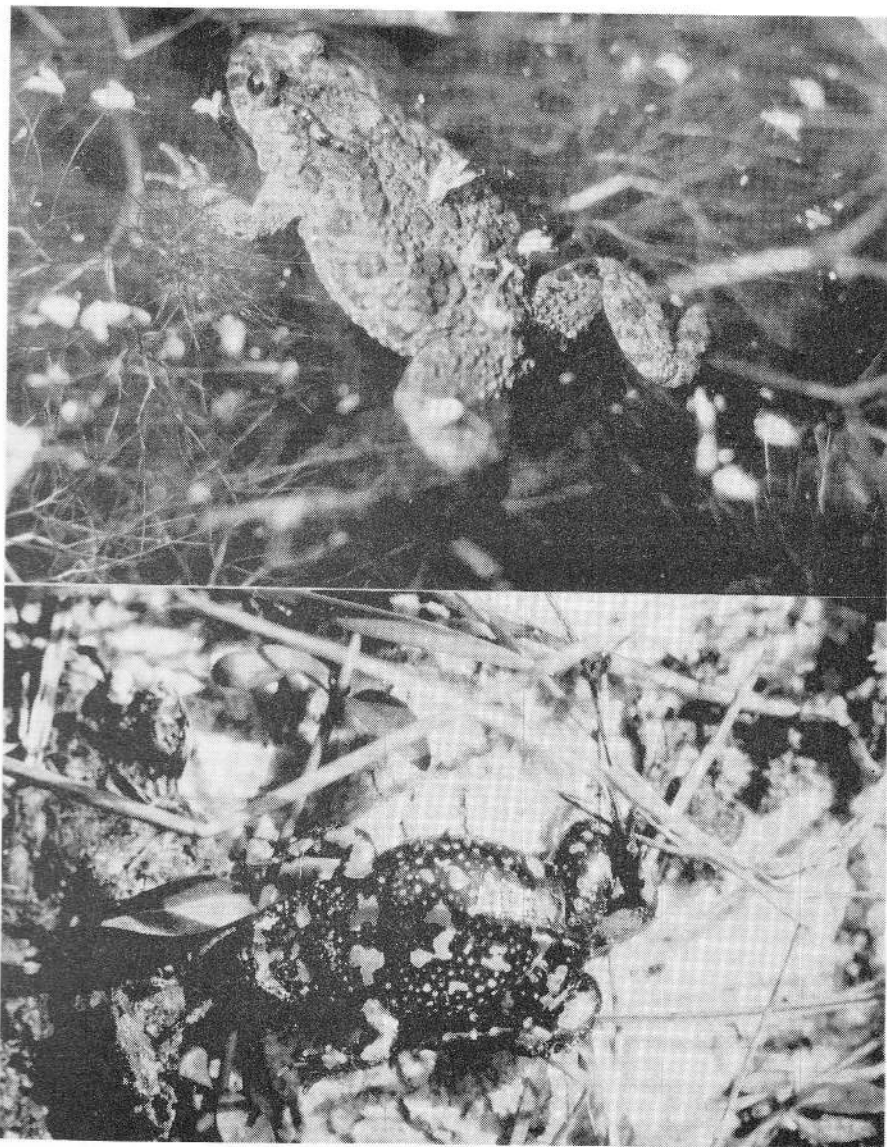

NORDISK HERPETOLOGISK FORENING

37. ÅRGANG

MARTS/APRIL 1994

NR. 2

Klokkefrø fra Knudshoved Odde, dels set fra oversiden, dels fra den stærkt rød- og sortbrogede underside. Herpetologisk set er denne art et særkende for odden, som tillige udgør dens vigtigste yngleområde i Danmark. Fotos: T. Bille.

Herpetologisk ekskursion til Sydsjælland sommeren 1993

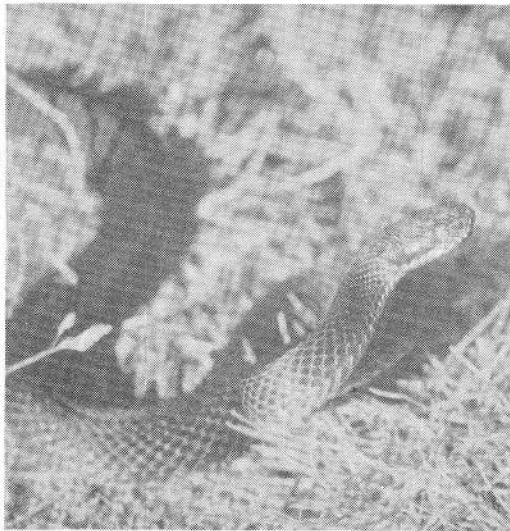
Hans-Ole Hansen, Kurt Jørgensen, Jan Grathwohl & Thomas Bille

Bjælkerupvej 120 A, 4660 Store Heddinge (H.O.H.)

Rent herpetologisk set er Sydsjælland et yderst rigt og spændende område i Danmark og er bl.a. repræsenteret med lokaliteter for to af vore sjældneste padder: Løvfroen (*Hyla a. arborea*) og klokkefrøen (*Bombina b. bombina*). Det var især disse to padder, som dannede hovedmålet for vores ekskursion.

Knudshoved Odde

Vi mødtes hos Hans-Ole i Store Heddinge lørdag den 14. august 1993 kl. 9. Herfra tog vi afsted i bil ned over Sjælland til Knudshoved Odde ved Vordingborg. Knudshoved Odde er den bedste lokalitet

Sort individ af hugormen, som blev fundet på syd-siden af Knudshoved Odde, lige syd for Knuds Skov. Det er efterhånden ret sjældent, at der rapporteres hugorme fra Knudshoved Odde. Foto: K. Jørgensen.

for klokkefrø i Danmark, og vi så frem til at gense de vandhuller, som vi tidligere på året havde besøgt. Odden udmærker sig desuden ved en yderst rig fauna, ikke bare af krybdyr og padder, men også fugle og insekter, som vi også havde rig lejlighed til at iagttage.

De første springfrøer (*Rana dalmatina*) fandt vi allerede på parkeringspladsen ved Knuds Skov. Sammen med den grønne frø (*Rana kl. esculenta*) er springfrøen nok den mest almindelige art på odden og kan findes både ved vandhullerne, i græsset, skoven og i det på odden yderst dominerende brombærkrat. Fra parkeringspladsen bevægede vi os gennem skoven til stranden på oddens sydside. Det første, vi så, da vi kom ned til stranden, var intet mindre end otte(!) sorte kaniner, som tydeligvis var sat ud (vi fandt udlagte rør med hø, som kaninerne sandsynligvis skulle benytte til rede!). Man må klart tage afstand fra sådanne udsætninger, da kaninerne, hvis de får lov til at spredes, kan ødelægge vegetationen og derved indirekte skade den ellers så rige fauna (deriblandt måske også herpetofaunaen?!). Vi brugte et par timer til at kigge efter krybdyr på og i nærheden af stranden. Det første krybdyr, som vi fandt, var en sort hugorm (*Vipera b. berus*), som lå og soled sig i kanten af et brombærkrat. Det var tydeligt, at den var sent i hamskiftet p.g.a. de uklare blålige øjne. Vi fangede den for at fotografere den, hvorefter den blev sat fri igen. Langs stranden fandt vi utallige mark- og skovfirben. Bemærkelsesværdigt var det, at vi blandt markfirbenene (*Lacerta a. agilis*) ingen hanner fandt. Det samme fænomen er blevet iagttaget ved Vindekilde på Røsnæs først i august, hvor der ud af 102 voksne markfirben kun var 12 hanner (Hans-Ole Hansen, pers. iagtt.). Vi mener, at det nok har

noget med årstiden at gøre, da vi de samme steder overvejende har fundet hanner om foråret. Hvorfor de skulle udvise denne form for årstidsvariation, er uvist. Blandt de mange skovfirben (*Lacerta vivipara*) fandt vi desuden et melanistisk eksemplar (helt sort, uden farvepigment), som det dog hverken lykkedes os at fange eller fotografere tilfredsstillende. I græsset og i skovkanten fandt vi flere gravide stålormehunner (*Anguis f. fragilis*). Her fandt vi også kun hunner, men det skyldes sandsynligvis, at hunnerne er langt mere varmekrævende end hannerne p.g.a. den nært forestående fødsel og derfor må frem i lyset for at sole sig.

For ikke at følge stranden hele vejen ud til spidsen, hvilket tager en evighed (sådan føles det!), gik vi ind over markerne for at fortsætte ud ad stien. I de næste 45 minutter så vi en del fugle og forskellige mus. Desuden var der mange sommerfugle langs stien (bl.a. forskellige randøje-arter, aurora og almindelig pletvinge). Da der efterhånden var gået nogle timer, besluttede vi at holde frokost på en skrænt på nordsiden af bisonfolden, inden vi fort-

satte. Efter frokosten fortsatte vi ud til et par vandhuller, hvor vi i foråret havde observeret mange ynglende klokkefrøer (dvs. kvækkende hanner og par i amplexus). Vi fandt næsten ingen ungdyr, hvilket er forbavsende i forhold til antallet af ynglende par. Sandsynligvis har det store antal grønne frøer (> 5 pr. klokkefrø!) været med til at mindske klokkefrøernes ynglesucces, både gennem interspecifik konkurrence og sandsynligvis ved regulært at æde haletudser og nyforvandlede frøer (det er nok tvivlsomt, om klokkefrøens gift hos ynglen påvirker de store grønne frøer i nævneværdig grad). Efter undersøgelse af 5-6 vandhuller kunne vi kun iagttage et større antal yngel i det ene. En anden grund til manglen på yngel kan skyldes, at et par af vandhullerne har været udtørret i kortere eller længere tid i løbet af sommeren. I et af vandhullerne fandt vi syntopt med de grønne frøer en hel del hundestejler (tre- eller nipigget?). Her fandt vi ingen klokkefrøer, som tilsyneladende er følsomme over for fisk i ynglevandhullerne. Mellem vandhullerne fandt vi mange springfrøer. Ved at

En flot sort snog fra Knudshoved Odde fra et vandhul, hvor vi også fandt lille og stor vandsalamander samt klokkefrø. Foto: K. Jørgensen.

vende sten fandt vi ved to vandhuller en del eksemplarer af den store vandsalamander (*Triturus cristatus*). Den lille vandsalamander (*Triturus v. vulgaris*) fandt vi i form af en næsten forvandlet larve i et af vandhullerne. Her fandt vi også en ret stor snog (*Natrix n. natrix*).

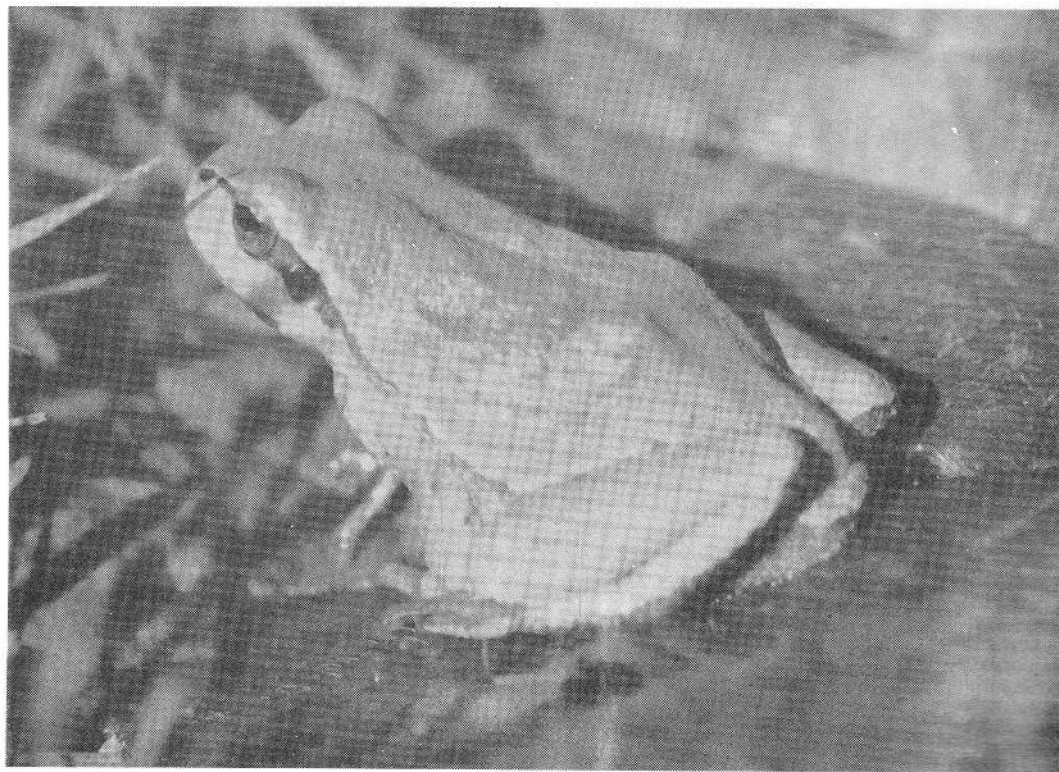
Løvfrølokalitet ved Præstø

Fra Knudshoved Odde kørte vi i bil mod øst til en løvfrølokalitet ved Præstø. Vi fandt hurtigt den første løvfrø, et lille nyforvandlet eksemplar, som soled sig i et brombærkrat. Den havde stadig en lille halestump, og man må derfor antage, at den er gået på land inden for de sidste par dage. Et stykke derfra ved det ene af de to ynglevandhuller fandt vi snart endnu en løvfrø: Et ungdyr fra sidste år. I græsset fandt vi desuden en del springfrøer, og i vandhullerne fandt vi grøn frø og lille vandsalamander. Fra tidligere besøg kender vi her også stor vandsalamander, skovfirben og snog.

Alt i alt fandt vi på denne dag ikke færre end 11 forskellige krybdyr- og paddearter, hvilket dog også skal ses i lyset af, at vejret var utroligt godt, og

at de to besøgte lokaliteter udviser et varieret landskab med forskellige biotoper, som giver ophav til denne rige herpetofauna. Vi mener herved, at vi har bevist, at man ikke behøver at tage til f.eks. Grækenland for at se spændende krybdyr og padder. Danmark har en rig og spændende herpetofauna, det er bare synd, at så få har opdaget det!

Summary. During an excursion to southern Zealand in mid August 1993, eleven species of reptiles and amphibians were found. The goal was to find the fire-bellied toad (*Bombina bombina*) on Knudshoved Odde and the tree frog (*Hyla arborea*) on a locality near Præstø. The breeding success of *B. bombina* was apparently low this year since very few juveniles were found. Interesting findings include a melanistic specimen of both the viviparous lizard (*Lacerta vivipara*) and of the adder (*Vipera berus*). Only females of the sand lizard (*Lacerta agilis*) and the slow worm (*Anguis fragilis*) were found. This is probably due to the season as both sexes of these two species have been found in the usual numbers on this locality and elsewhere during spring. All of the slow worms found were pregnant.

Løvfrø fra Præstø, en af de sidste sjællandske løvfrølokaliteter. Foto: K. Jørgensen.